

Gerendás

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Gerendás község bemutatása	5
A település története, általános településkép, településkarakter	
3. Örökségünk	8
A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők	
4. Eltérő karakterű településrészek, településszerkezeti jellemzés	16
Gerendás község falusias településrész	
Gerendás község tanyás mezőgazdasági településrészek	
Gerendás ipari-, mezőgazdasági üzemi terület	
Gerendás beépítésre nem szánt külterület	
5. Építészeti útmutató, ajánlások	21
Telepítés	
Tetőhajlásszög	
Magasság	
Tetőforma	
Terepalakítás	
Színek	
Kerítések	
Kertek	
Erkélyek, tornácok	
Ajtók, ablakok	
Homlokzatképzésre	
Részletek	
6. Mai példák	35
7. Utcák, terek	37
8. Hirdetések, reklámtáblák	39
9. Impresszum	40

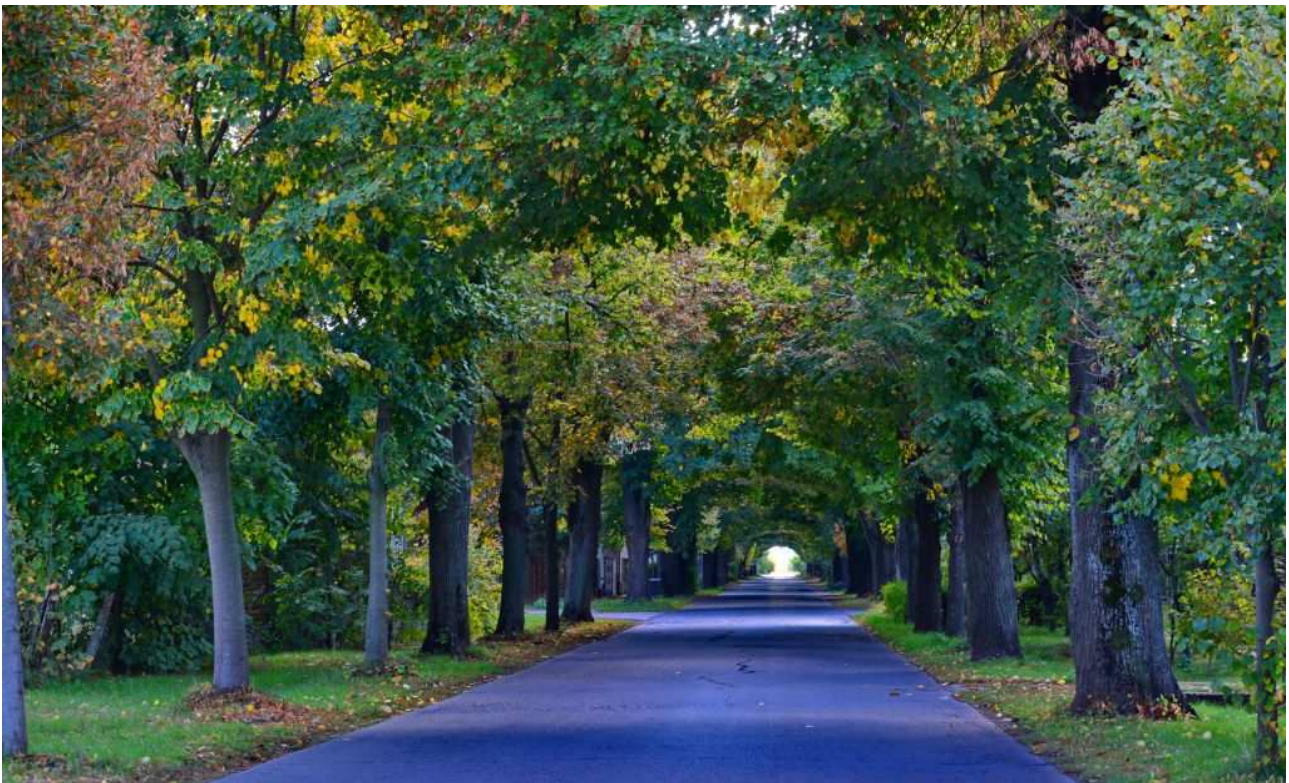
BEVEZETÉS

Gerendás településképi arculati könyvének célja, hogy bemutassa a Békés megyében elterülő, mély történelmi múlttal rendelkező községünk történetét, természeti- illetve az épített értékeit.

A kiadvány komplex, összefoglalt tudásanyagot kíván közölni az olvasóval. Kiemelt hangsúlyt fektettünk az építészeti ajánlásaink bemutatására, ezeket fényképekkel és ábrákkal szemléltettük.

Az épületek illeszkedése az utcaképbe, az utcák esztétikus elrendezése a településképi meghatározó elemei. A házak vakolata, homlokzata, tetőszerkezete, a kerítések kialakítása mind-mind fontos tényezők.

A kifejezetten kerülendő megoldásokat is feltüntettük.

A helyesen megválasztott dísznövények, rendben tartott előkertek nagyban hozzájárulnak a harmonikus környezet kialakításához, amivel az itt élők számára hangulat, közérzetjavulást eredményezhet. Reméljük, hogy a kézikönyvben megfogalmazott ajánlásaink a jövőben visszaköszönnek ránk a település utcáin, épületein.

A kézikönyv nem csupán a helyi lakosok számára lehet hasznos, hanem a település után érdeklődőknek is.

Jelen dokumentumot nem tekintjük lezártnak, hanem egy folyamatosan bővülő, szemléletformáló kiadványt kívántunk elindítani.

Lengyel Zsolt András, Gerendás polgármestere

GERENDÁS BEMUTATÁSA

2

Gerendás község Békés megye Békéscsabai járásában fekszik.

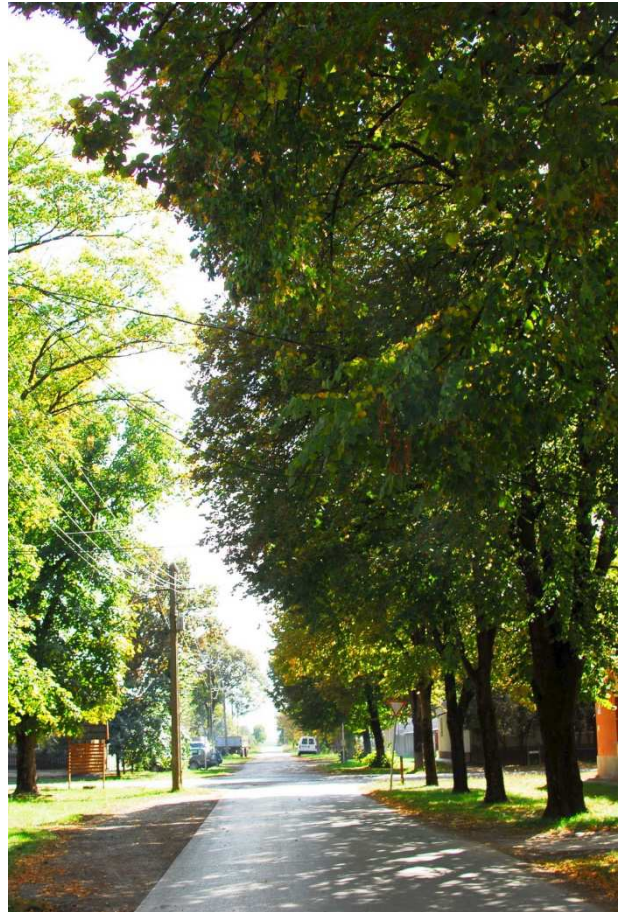
Gerendás nevét először 1418-ban említi meg egy oklevél. Jelentős falu lehetett, gerendákból készült templommal. A település a tatárjárás és a török uralom alatt teljesen elnéptelenedett. Újratelepítése szlovák jobbágyokkal az 1700-as évektől történt. 1844-től a gerendási pusztát nagyjából az Apponyi család birtokolta.

A mai község megalapozója Corossy Camilló (1815-1898), aki '48-as huszárcapitányból lett a gerendási Apponyi-birtok jószágigazgatója. Templomot és iskolát alapított, felvirágoztatta a növénytermesztést. Gerendáson gazdálkodott és kísérletezett Mokry Sámuel az első magyar búzanemesítő. Az 1860-as években rendszeresen nagybátyja gerendás tanyáján időzött és alkotott Munkácsy Mihály, a magyar festőművészet klasszikusa. Dallos Sándor regényeiben is megőrökíti azt a szeretetet, amely Munkácsyt fűtötte a napsugaras gerendási táj és az itt élő emberek iránt. Az „aranyecset”-tel megfestett képek halhatatlanná tették Gerendást és lakóit.

A Csorváson keresztül haladó 47-es főútvonaltól 6 km-es bekötőút vezet ide, amely hazánk első betonútja. Belterületen (Ady E. u. – Kossuth L. u. – Petőfi S. u.) a természetvédelmileg védett hársfasor zöld alagútként borul a betonút fölé és tavasszal kellemes hársfavirág illattal fogadja a látogatót.

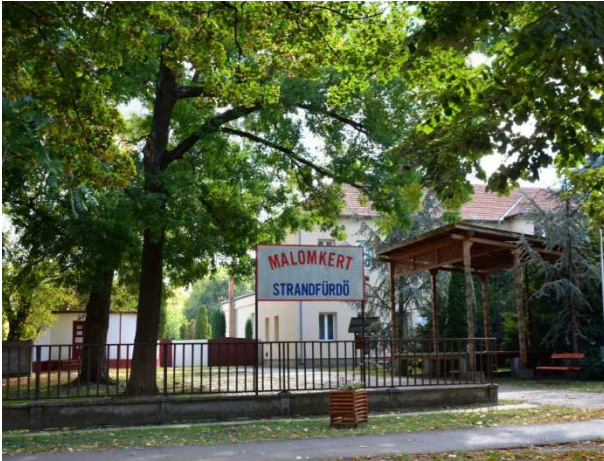
A település lakóit a föld és a természet szeretete jellemzi. A környezetére igényes, tiszta és rendezett község hagyományos résztvevője a "Virágos Magyarországért" mozgalomnak. Valamennyi utcája pormentes és közművesített, tervezik a csatornázást is. A település központját a Malomkert szép parkja díszíti.

A művelődési ház (Kossuth u. 20.) előtt Gera Katalin bronzból készült leány szobra található. A parkban az ún. "zöld színpad" kínál alkalmi fellépési lehetőséget. Itt található a Malomfürdő is. Nevét onnan kapta, hogy a XX. század elejétől közepéig ezen a helyen üzemelt az ország második földgáz meghajtású malma, amelynek emlékét már csak a megmaradt épületek őrzik.

A fürdő a környékeliek, sőt a távolabbról idelátogatók kedvelt üdülőhelye, amely szolid áron kellemes környezetet, nyugodt pihenést biztosít. A strandfürdő nyári szezonális jelleggel működik és kulturált kikapcsolódási lehetőséget nyújt a helybeli és környező településekről érkezőknek, emellett az úszásoktatást is szolgálja. A Leader pályázat segítségével megújult nagymedence 2008. július 11-én került átadásra. A kristálytisza vizű feszített víztükrű medencét főleg a fiatalabb korosztály kedveli. A strand fölél a víztorony ezüstös gömbje magasodik.

Sűrű fák ölelik körül az 1930-ban épült evangélikus templomot (Kossuth u. 6.). A Petőfi utcába fordulva ezüsfenyők gyűrűjében áll a katolikus templom, amelyet gróf Apponyi György építtetett 1862-ben. Mellette van az egykori gazdatiszti lakásból átépített Szent Erzsébet Szeretetotthon IV. számú telephelye, amelynek udvarán a község legöregebb hársfája terebélyesedik.

Az újkígyósi úti sportpálya mellett terül el a Csicsely-tó, amelynek vizét a Maros érrendszere táplálja. A legenda szerint egyszer egy lovas embert az örvény a tóba sodort és a tó lovával együtt örökre elnyelte. A tavat a régi írások tengerszemként említik. Tájrendezés során a tó környéke parkosításra került, amelyet lombos erdő övez. A község hagyományos rendezvénye a Szent István napi búcsú és a Hársfafesztivál.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

A település közigazgatási területén található egyedi tájértékek kataszterezését a Debreceni Egyetem TTK Tájvédelmi és Környezetföldrajzi tanszéke végezte 2010. évben. Külön köszönet Szabó Tímea Linda és Harmath Laura Tímea munkájáért.

A kutatás során a csatolt térképen jelölt tájértékeket vették számba:

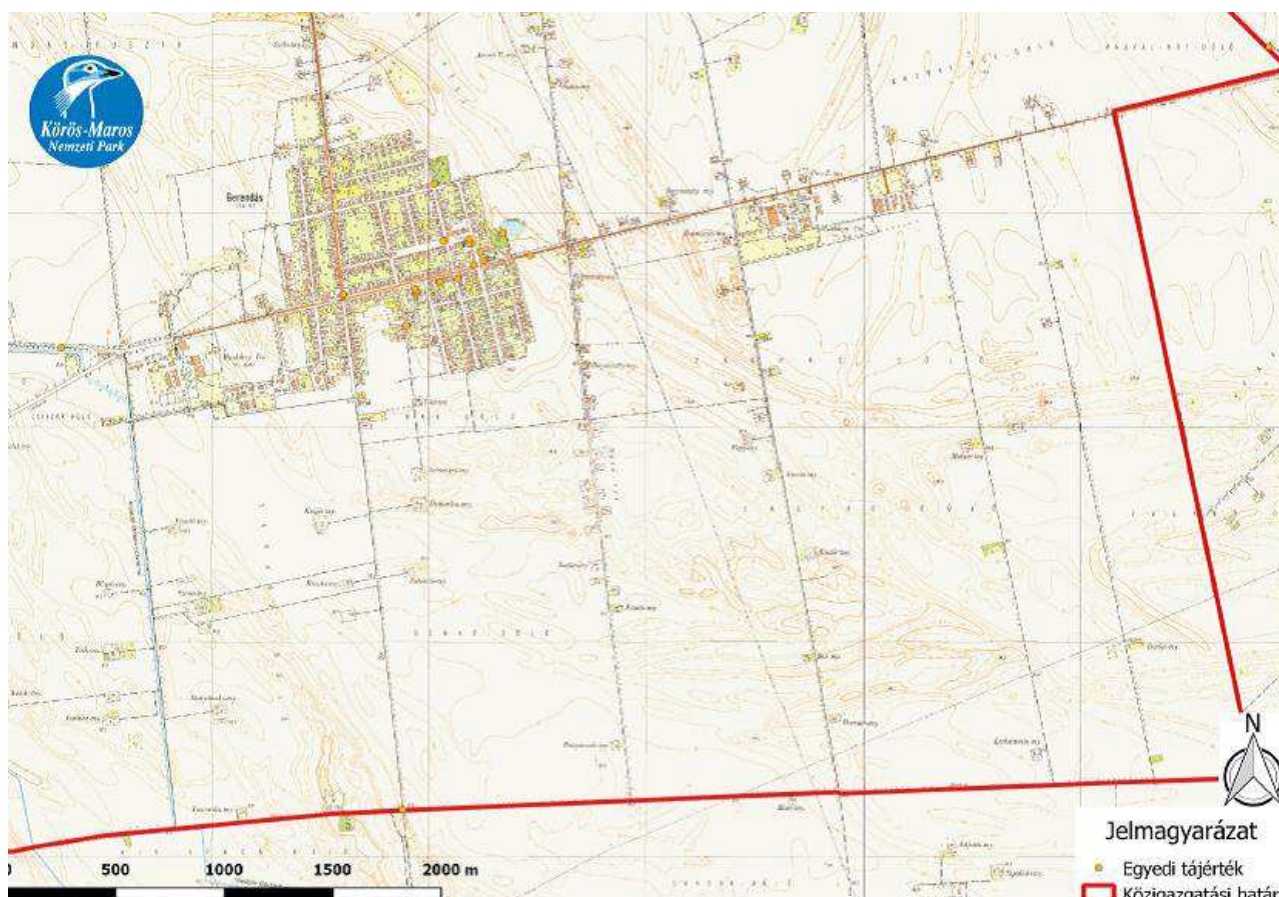
Helyi védelem alatt álló épületek:

- Első magyar betonút
- Evangélikus templom
- Katolikus templom

Helyi védettségű természeti értékek:

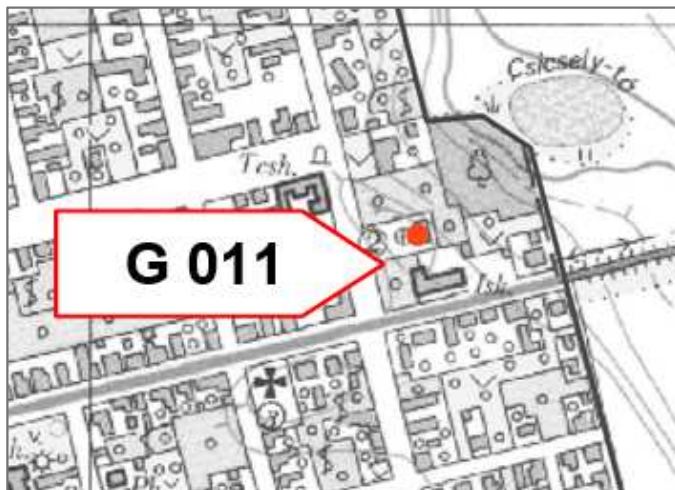
- Apponyi-Gerendás hársfasor (lásd fent)
- Topoly-fa, újraültetett fehér nyár (lásd fent)
- A katolikus-parókia 150 éves hársfája és a templomkert előtti hársfák

Egyéb tájértéket képviselő épületek, köztéri szobrok, emlékművek, fészületek, természeti és épített értékek, melyeket az alábbi térképen ábrázoltuk. Az egyedi tájértékek részletes listáját a Településképi rendelet 3. melléklete tartalmazza.

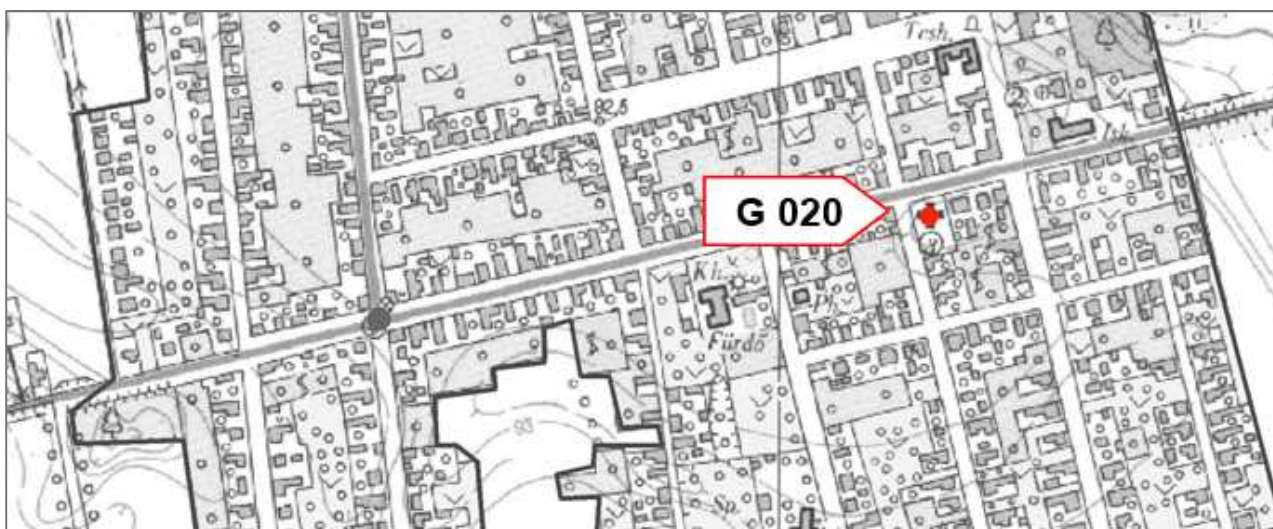
A katolikus templom

A település meghatározó épülete a katolikus templom, amely 1862-ben épült. Kb. 25 m magas, romantikus stílusú, palatetős templomépület, kettős pápai kereszttel a tetején. Az egyhajós, egy tornyú épület vakolt, halványsárgára festett. Bejárata felőli homlokzatán két vakablak található és egy szoborfülke, benne Madonna gyermekével. A csúcsos toronysisak hatszögletű alaprajzú, bronzlemezzel borított. A bejárathoz vezető utat két oldalról ezüstfenyők szegélyezik. A templom előtt található egy fészület fém korpusszal. Helyi védelem alatt áll. (6/2005. (IX. 20.)

Az evangélikus templom

A templom a harmincas évek stílusában épült, egyszerű egyhajós épület. Egy tornyú, vakolt, halvány sárgára festett. A négyzetes torony a bejárat felett emelkedik, oldalain 2-2, a torony teljes hosszában felnyúló, zsalugáterrel fedett ablaknyílással. A bejáratot négyzetes oszlopokra állított előtető védi. Az evangélikus templom és parókia helyi védelem alatt áll. (6/2005. (IX. 20.)

Kultúrtörténeti tájértéket képviselő épületek: óvoda, hagyományos lakóház

Jó állapotban levő L alaprajzú, nyeregtetős óvodai épület a '20-30-as évek stílusában épült. Szabályos, négyzetes osztású ablakokkal, boltíves ablakfülkékben. Az épület vakolt, sárgára festett, cseréppel fedett. Nagy, rendezett park veszi körül. Helyi védelem alatt áll, csakúgy, mint a volt kastély épülete.

Hagyományos, a tájra jellemző parasztház, ami a XX. század első felében épült.

Az utcára merőleges nyeregtetős, cseréppel fedett, fehérre meszelt falú, deszka oromzatú egyszerű lakóház.

Köztéri szobrok, feszületek, műemlékek

Gerndás községben sok olyan köztéri alkotás, építmény található, melyet a szakmai dokumentum készítői egyedi tájértékként határoztak meg, ide tartozik például az „Ivó lány” szobor, emlékművek, díszkút, közkút, fa emléktábla, fakereszt, feszület.

Első magyar betonút

Emlékmű

Nyers bazalt tömbökből összeállított gúla, oldalán márvány emléktáblával. A tábla szövege: "Gerendási bekötőút építésének emlékére // 70 // évvel ezelőtt Magyarországon itt épült az első földre helyezett betonút, a hazai útépités dicsőségére. Gerendás Község Önkormányzata, Békés Megyei Állami Közútkezelő KHT. A millennium évében"

Természeti örökségek

Dögös- Kákafoki- csatorna

Csicsely- tó

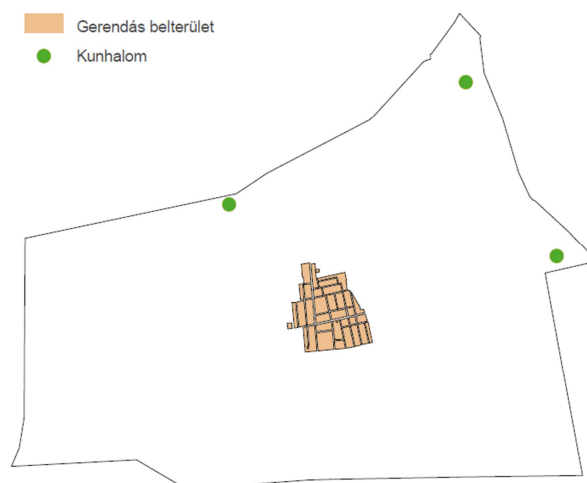

Kunhalmok

A kunhalmok keletkezése különböző korokra vezethető vissza. A legkorábbi leletek szerint a tellek (lakódombok) egy része már a neolitikumban is lakott volt. A rézkorban a halmok kihaltak, de a bronzkorban újra benépesedtek. Ebben az időben jelentek meg a temetkezés céljára szolgáló halmok.

A későbbiekben a már meglévő halmokat az itt letelepedett lovasnomád népek tovább használták. A szerepük idővel megváltozott, és már nem lakóhelyként, temetkezési helyként, hanem őrhelyként és határjelzésként használták őket.

Gerendás község közigazgatási területén 1-es kategóriájú kunhalmokat is találunk. A legjelentősebbek a Csósz-halom és a Hegyes-halom.

Hársfajor, nyárfajor

Egyedi tájértéket képvisel a 4431-es úton, a sportpályával szemben a nyárfajor, az Ady Endre utcai hársfajor, illetve a Dózsa György úti hársfajor és tölgyfa sor.

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK

Gerendás

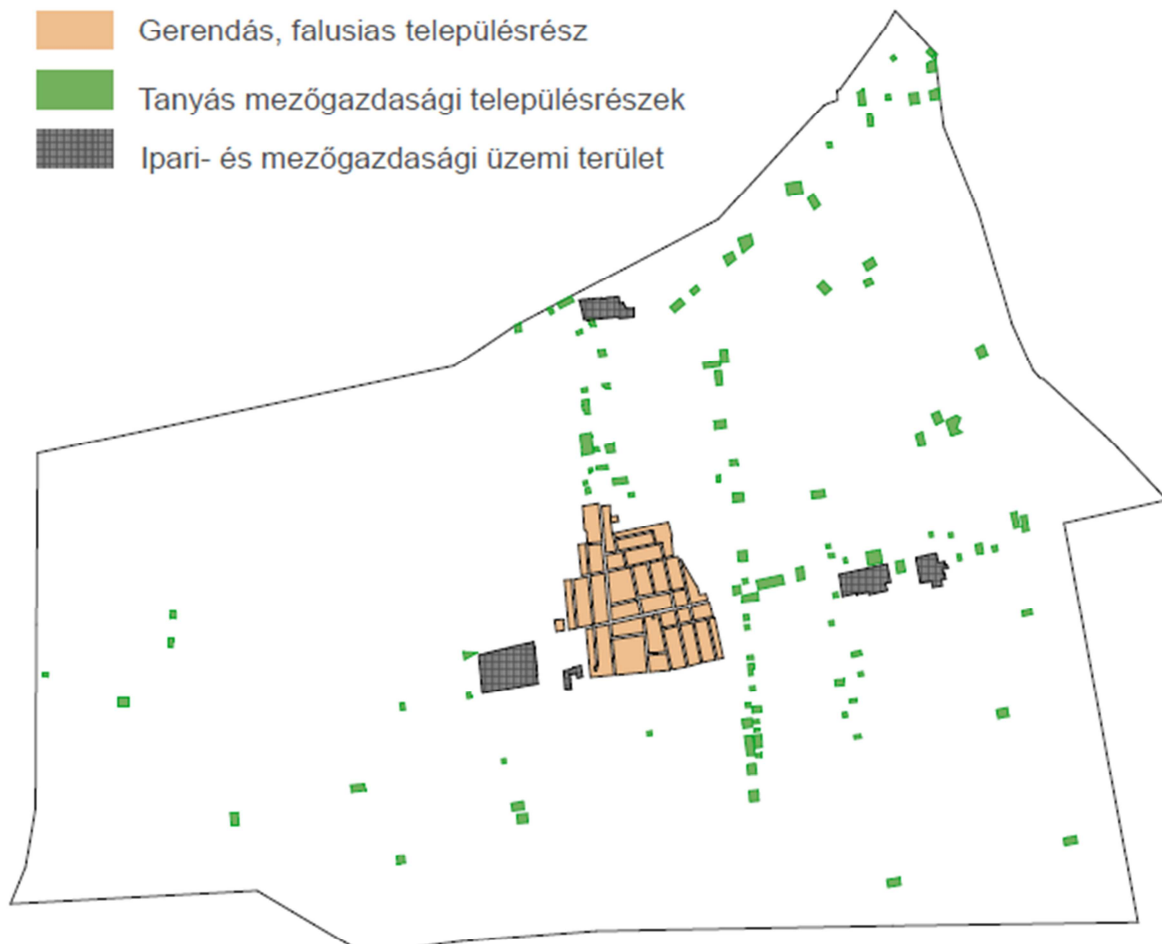
Gerendáson - az arculati jellemzők tekintetében – négy eltérő karakterű területrész különböztethető meg. A karakterek felosztása építészeti, arculati szempontok szerint történt, ami a községben nagyjából földrajzi elkülönülést is jelent.

Az első, a falusias településrészt foglalja magában a település központi részén, amely lakóházakat és néhány fontosabb középületet tartalmaznak.

A második karaktert, az általános tanyás mezőgazdasági területek jelentik, különböző helyeken, nem összefüggő területen.

A településen, több helyen, kül- és belterületen egyaránt találunk gazdasági üzemi területeket. Ezeknek a területeknek az építészeti megjelenése jelentősen eltér a fenti két karaktertől, ezért önálló építészeti arculati elemként határoltuk le.

Negyedik pedig, a külterület beépítésre nem szánt része, mezőgazdasági területek, vagy horgásztó.

Gerendás község falusias településrészek

Gerendás központi része többutcsás, szabályos szerkezetű település, ahol a fésűs beépítés a meghatározó. A település belső területein falu egykori arculatára utaló, hagyományos lakóházak is jelen vannak, többnyire utcavonalas beépítéssel, az utcára merőleges telepítéssel. Ezek a lakóházak a XX. század első feléből származnak, néhányuk már átesett kisebb- nagyobb átalakításon, vannak azonban olyanok is, melyek teljesen megőrizték az alföldi népi építészet stílusjegyeit. Az újabban épült épületek esetében az előkertes telepítés a jellemző. Vannak tehát, olyan utcarészletek, ahol az utcaképet az utcára merőleges nyeregtetős épületek ritmusa jellemzi, máshol a kockaházak sátoztetői a meghatározók.

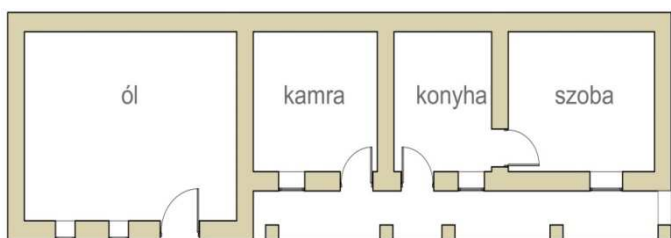
A település központi részén az épületek zömmel egyszintesek, a község középületei és szélső területeken, a 80-as években épült lakóházak esetében gyakori az ennél magasabb kialakítás. A széles utcákon, közel 100 éves, terebélyes fákat találunk, ami a település ligetes jellegét erősíti.

Építészettörténeti előzmények bemutatása

A XX. század elején a lakóházaknál, a háromosztatú alaprajzi elrendezés volt az általános, általában lakószoba, pitvar és kamra volt megtalálható. Később a pitvarból az első- és a hátsó szobába lehetett jutni. Az első „házat” aztán tisztaszobává alakították. Az Délkelet-magyarországi tájegység lakóházainak tetőformája a nyeregtető volt, alatta az oromfal felső részén, a gerinc alatt, két kisebb függőleges nyílást hagytak a füst kivezetésére. Az utcára néző oromfal háromszög alakú részét deszkából készítették, és különböző mintával díszítették. Gyakran a tulajdonos nevének kezdőbetűit és a ház építésének évszámát is feltüntették, alatta vízvető, vagy ritkábban előtornác is készült.

Jellemző volt az oldaltornác, amely az utcai homlokzaton is megnyitásra került. Az oszlopok fából vagy égetett téglából készültek, amelyek lábazattal és fejezettel, vagy fejezet nélküli megoldással épültek meg. A ház előtt, vagy utcavonalas telepítéskor mellette, deszkakerítés készült.

Az udvarban és a külterületen különféle, a mezőgazdasági tevékenységhez köthető gazdasági épületek helyezkednek el. Az általános tanyás részeken, lazán zárt udvar található, ahol az építmények három, vagy négy oldalról keretezik a csaknem négyszögletes belső udvart. (Jobbra, középen látható.)

Az utcakép jellemzője az utcára néző épületek ritmusa volt, melyeken két osztott üvegezésű kisablak jelent meg.

Gerendás- ipari-, mezőgazdasági üzemi településrész

A magyar vidék fejlődéséhez szükséges a gazdasági aktivitás. Gerendáson, a település keleti szélén találunk egy gazdasági területet, ahol különböző időszakban, több nagyobb csarnoképület is épült, stílusuk nem egyforma. Ezek a telepek különböznek az általános településképtől, más a telekméret, magasság, telepítés, ezért önálló építészeti karakterként határoltuk le.

Gerendás külterület – beépítésre nem szánt településrész

A község határában, nem messze a katolikus templomtól, találjuk a Csicsely-tavat. Haán Lajos írja 1858-ban az alábbiakat:

"Vannak továbbá Csaba határán néhány úgynevezett tengerszemek is, melyek a legnagyobb szárazság idején is egészen el nem apadnak, név szerint egy ilyen kerek tó van Gerendáson, éppen az ispáni lak kertje végében, mely a Körössel van összeköttetésben, mert ennek áradása szerint árad vagy apad."

Gerendás közigazgatási területéből a mezőgazdasági területek adják a legnagyobb részt.

Ezeknek a területeknek a beépítése nem indokolt és nem tervezett.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

5

Gerendás falusias településrészek

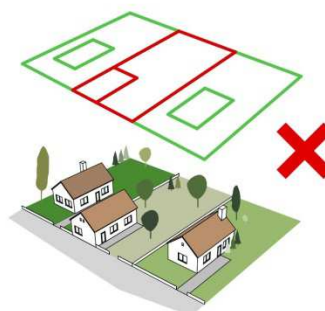
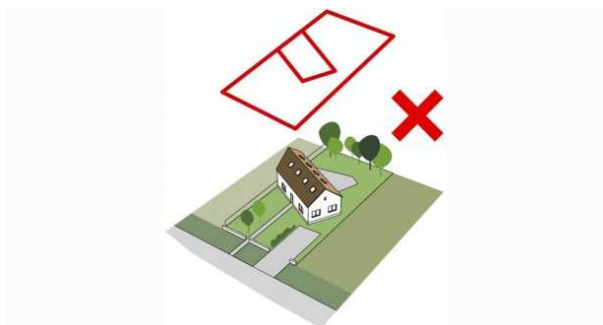
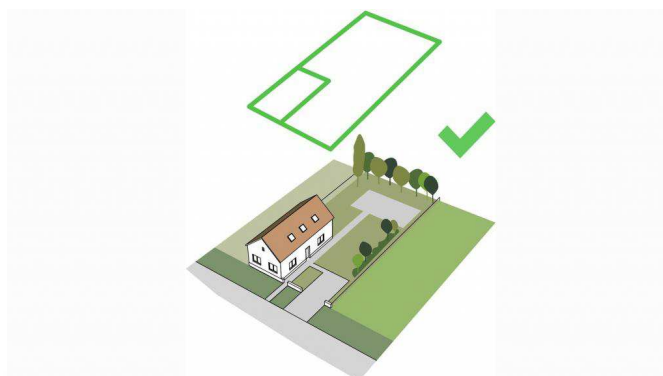
Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

TELEPÍTÉS

Gerendás községre az oldalhatáron álló beépítés a jellemző, a telken belüli elhelyezkedés eredetileg az utcára merőleges rendszerű volt, ez ma is látszik a Kossuth utcában.

Az épületek hossz tengelye nagyrészt az utcára merőleges, indokolatlanul elforgatni ettől a tengelytől nem javasolt. (Balra oldali ábra)

A lakóházak a központi részeken utcavonalas, a falu szélei irányába jellemzően előkertes beépítéssel kerültek kialakításra. Az egységes településkép szempontjából fontos, hogy az épületek az utcára jellemző beépítési vonalra kerüljenek elhelyezésre, nagyobb mértékben hátrahúzni az épületet kerülendő. (Zöld pipával látható a helyes, piros X jellel a helytelen telepítésről készült ábra.)

Példa a településen megfelelő telepítésre. A sematikus ábrán látható, hogy az utcától azonos távolságra lévő házakkal egyvonalban kerítés fut végig, ez együtt adja az egységes utcaképet.

MAGASSÁG

Törekedni kell arra, hogy egy utcában hasonló magasságú épületek kerüljenek elhelyezésre.

A meglévő épületek közé betervezett új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint a szomszédos épületek. A túl magas házak nem illeszkednek a falu utcaképebe.

Gerendás község központi részére az egyszintes kialakítás jellemző (jobb alsó, sematikus képen látható), a főúton a település szélé irányában, a 80-as években többszintes lakóépületek épültek, ezeken a részeken a szomszédos házak magasságához kell illeszkedni új építés esetén. (balra, lent)

TETŐHAJLÁSSZÖG

A község területén a családi házak tetőhajlásszöge hasonló, általában 35-45 fok közötti.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetükben lévők. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település utcaképebe.

Lent, sematikus ábrán példa a településen épületmagasság

TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák főként nyereg-, illetve sátoztetők.

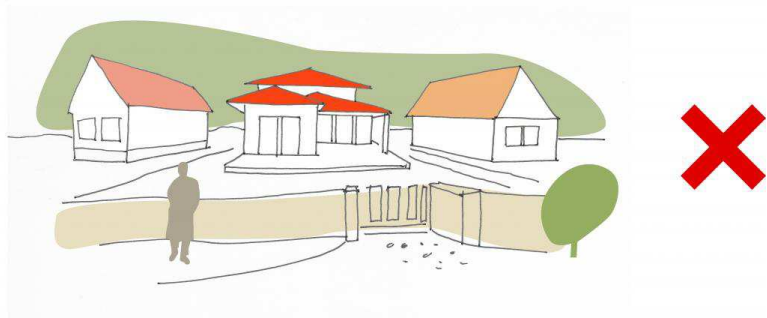
A község belső utcáiban sok olyan lakóházat találunk, melyek az alföldi népi építészetre jellemző, egyszerű nyeregtetős tetőformával épültek.

A nyeregtetős házakból álló utcába nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület, helyette a szomszédoshoz hasonló formát válasszunk. Hagyományos, egyszerű nyeregtetős, utcavonalas telepítésű házsor egységes, szép utca- és településképet eredményezhet. A jobbra látható ábra nem a település egy utcáját ábrázolja, de karakterében a község belső részéhez hasonló.

A hazai gyökerek nélküli „mediterrán” stílusú házak tervezése kifejezetten nem ajánlott.

A belterület szélei felé sok olyan épület található, amely a 60-as, 80-as években épült. Ezeken a részeken a modern építészet formái kellő körültekintéssel beilleszthetők a meglévő településszövetbe. A javasolt, 35-45 fokos hajlásszögtől jelentősen eltérő, vagy lapostetős épület tervezésekor, az építés megkezdése előtt szakmai konzultáció szükséges.

A sematikus ábrán példa a településre jellemző tetőformájú épületre.

SZÍNEK, ANYAGHASZNÁLAT

A településen a fehér, vagy világos „földszínek” a jellemzőek. A természetes anyag és színhasználattal egységes településkép jön létre. Az eltérő, kirívó színű épületek nem illeszkednek a meglévő házakhoz.

Nem elfogadhatóak a ríkító fémlemezfedések vagy burkolatok sem.

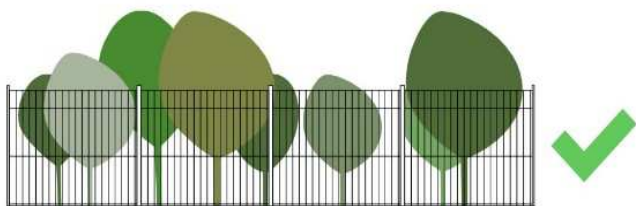
Válasszunk természetes anyagokat!

Példa megfelelő anyaghasználatra.

Példa a településen megfelelő színhasználatra.

Javasolt a világos pasztellszínek használata, lehetőség szerint, sötét színű faablakkal.

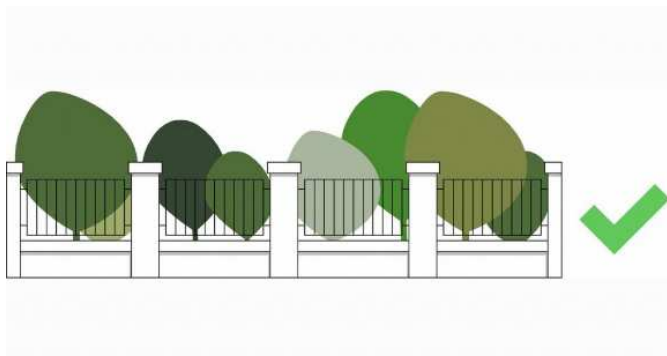

KERÍTÉS

Gerendás középső részén jellemző az épített, tömör kerítés, a település szélein pedig, az áttört tömör lábazatos, fém, vagy fakerítés.

A tömör kerítéseket célszerű a ház színével egyező színű vakolt, esetleg téglafelülettel ellátni, felújítani.

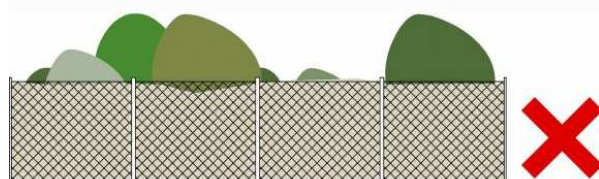
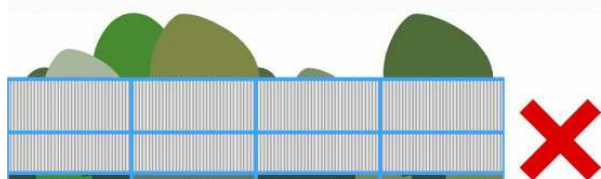

Az áttört kerítéseket általában fa-, vagy fém anyagú mezővel, alacsony, tömör lábazattal, vakolt, vagy nyerstégla oszlopokkal készítsük.

Fakerítésnél a barna árnyalatai javasoltak.

A kezeletlen felületű beton elemes tömör kerítés kerülendő.

A teljesen áttört drótfonatos kerítést utcáfronton próbáljuk kerülni.

Azonos magasságú és anyagú kerítés az egész utcakép egységét növeli.

Gerendás külterületek

Az általános tanyás településrészek soros és bokortanya szerkezetben egyaránt fellelhetők. A Békési-hátra jellemzőbb soros tanyaszerkezet jellemző például a falutól délkeletre fekvő Zahorán tanya nevű részre. (A jobb oldali térkép közepén.) Ezeknek a településrészeknek a beépítési vázlatait olyan az esetekben mutatjuk be, amikor az eltér a falusias településrészekre vonatkozó ajánlásoktól, vagy javasolt kiemelni, megkülönböztetni.

TELEPÍTÉS

A soros tanya szerkezetre jellemző, hogy az épületek a telken a dűlőút közelében, arra felfűzve helyezkednek el.

A főépület jellemzően az útra merőleges telepítésű, a további épületekkel együtt sok esetben védett belső udvart keretez. A telken az úthoz képest jelentősen visszahúzni, a mezőgazdasági terület rész kárára építeni nem javasolt. Az épületcsoportot határoló kerítés áttört felületű legyen, lehetőség szerint ne haladja meg az 1,50 m magasságot.

TETŐFORMA

Az épületcsoportnál azonos jellegű tetőkialakítást kell alkalmazni.

A vakolt, tapasztott felületek színezésére javasolt a fehér szín, a faszervezeteket pedig a barna különböző árnyalataira fessük! Az épületek külső megjelenésében nem alkalmazhatók a feltűnő, tájidegen építési elemek, a mesterkéltségek, rikító színek (pl. kék, lila, rózsaszín).

Jó példa a jobbra látható külterületi épületegyüttes.

Közlekedési, közmű területek: épület, buszváró kivételével nem helyezhető el. Fásítás, fasor kialakítása, pótlása során helyben honos fa- és cserje fajokat kell alkalmazni.

Mezőgazdasági területen az épületek a helyi hagyományos építészeti stílusnak megfelelő formájúak, anyaghasználatúak, a tájba illeszkedőek lehetnek. Tájkarakter-védelmi mezőgazdasági övezetben semmiféle tereprendezési munka nem végezhető.

Ipari, mezőgazdasági üzemi területen az épületcsoport külső homlokzati és tetőfedési anyaghasználatát egységes legyen! Ipari terület a lakóterülettel határos telekhatárán legalább 6 m széles, többszintes növényállomány alakítandó ki.

A külterületi növénytelepítések során nem invazív, őshonos fák telepítését javasoljuk. Az ajánlott és kerülendő fajok listáját a Településképi rendelet 4-es számú melléklete sorolja fel részletesen.

KERÍTÉSEK

Gerendás község falusias településrész

Gerendás községben változatos kerítésformákkal és anyaghasználattal találkozunk.

Példák áttört fakerítésre, téglával burkolt, beton lábazattal és oszlopokkal, vagy lábazat nélkül.

A fa- és fémkerítés javasolt színe a barna, sötétbarna, vagy sötétzöld.

Lent szép fakerítés a településen.

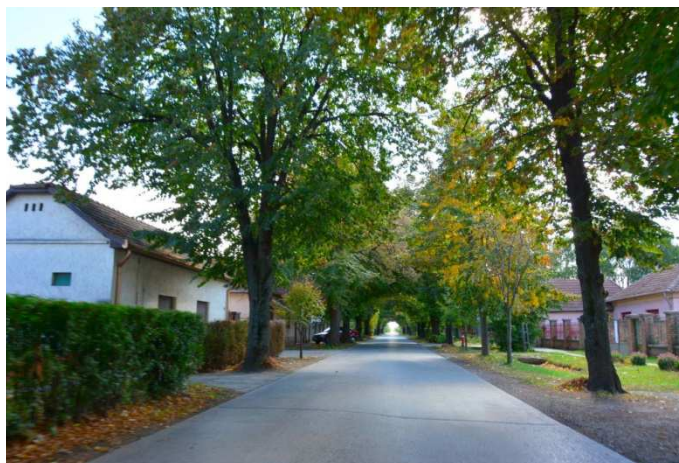
KERTEK

Utcai és belső előkertek

Gerendás község központi területein az utcákat zöld növényzet, főként fasorok jellemzik, de sok helyen találunk szépen gondozott gyepet, vagy virágokat.

A községben az utcákon jellemzően van egy zöld sáv, olykor az úttest és a járda között, néha pedig a kerítés előtt. Településképi szempontból fontos, hogy az utcán, a házuk előtt lévő zöldterületet, a burkolt utak, járdák melletti szegélyeket is gondozzuk, ültessünk ide is virágokat.

Lent példák a ház előtti, utak melletti ketrészek szép kialakítására.

Ültessünk virágot a vízvezető árok mellé is, egy-egy ilyen részlet az egész utcaképet javítja. (a bal oldali képek, nem a településen készültek)

Pihenőkert, udvar

Gerendás községben a mezőgazdaság mindig fontos szerepet játszott az itt élő emberek életében. A hátsó kertben lévő területeket is több évszázadon át megművelték. Bár a kert és az udvar funkciója mára kissé átalakult, még ma is találunk ápolott konyhakertet. A XXI. században már vidéken is a kert a pihenés, kikapcsolódás színtere. Ebben segíthet, ha a lakókörnyezetünket igényesen formáljuk. A belső udvar gondozása, zöldterületi jellegének kialakítása az életminőségünket javítja.

A képek nem a településen készültek.

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból a cserép, 60-as évek után épült épületek esetén a betoncserep is, **javasolt**, mint héjazati anyag. A képek nem a településen készültek.

Kerülendő a településképi és egészségi szempontból is káros hullámpala. Kerüljük ugyanazon tetőfelületen különböző fedési anyag használatát. A képek nem a településen készültek!

AJTÓK, ABLAKOK, KAPUK

Ajtók, kapuk jó példák:

A településen az áttört kerítések részeként, találunk szép fa, illetve fémkaput, néhány közülük több évtizedet megélt faszerkezet. (Pl. jobbra fent). Készíthetjük faragott fa, vagy faburkolatos oszlopos kialakításban, mint a felső két képen látható. Nem minden kép a községben készült.

Fémkapuk esetén a kapu mellett gyakori a tömör, épített oszlop. Ezeket esztétikai szempontból javasolt téglá, vagy természetes kőburkolattal építeni, vagy a vakolt felületet időtálló műszaki megoldással felújítani. (fent és balra)

A képek nem a településen készültek!

Ablakok, ajtók jó példa:

Javasolt a megfelelő arányrendszerű faablakok beépítése, a hagyományos parasztházakon, osztott üvegezésű kivitelben. A településen található szép példa fa ablakszerkezetre. (Balra, fent.) Az ablakokra zsalutábla, vagy zsalugáter kerüljön árnyékolónak, a külső tokos, fehér műanyag redőny kerülendő. (A jobbra, lent bemutatott ajtó jó példa a település külső részein lévő, többszintes épületek esetén, a kép nem a településen készült.)

HOMLOKZATKÉPZÉS

Gerendás

Gerendás községben a lakóépületek között sok hagyományos karakterű parasztház található, amelyek zömmel a II. világháború előtt, vagy az 50-es években épültek, hasonló stílusban. Ezekre az épületekre merőleges telepítés és tetőgerinc kialakítás és általában egyszerű nyeregtető a jellemző. Az utcai homlokzaton két ablak, a talpszелеmen síkja felett füstlyukak, alatta osztópárkány, illetve tornácos kialakítás esetén a tornác megnyitása látszódik.

Előfordul, hogy az utcai homlokzat felső háromszög alakú része faburkolatot kap. A házak nagy részén kisebb-nagyobb átalakításokat végeztek. Képek, jó példák a településről.

RÉSZLETEK, TORNÁCOK

Az építészeti részletek szép formálása a népi építészet jellegzetessége volt. A mai épületek formálásánál is fontos egy-egy kémény, homlokzati, vagy tornácrészlet kimunkálása, úgy, hogy az az épület egészével összhangban legyen. Az épület mellett, az udvarban, utcán lévő tárgyak, építmények is hozzájárulnak az összkép egységéhez. Egy szépen megformált kerti kút, egy gondosan elkészített tornácrészlet (balra, lent szép példa a településről), vagy deszkaoromzat is esztétikai értéket hordozhat.

MAI PÉLDÁK

Népi építészeti értéket hordozó épület felújítása

Hagyományos parasztház felújításoknál törekedjünk arra, hogy az épület megőrizze az eredeti karakterét, stílusjegyeit. Az utcai homlokzaton lévő két kis, osztott faablakot ne cseréljük nagyobbra, ne helyezzünk elé külső tokos, műanyag redőnyt, betekintés elleni védelemnek inkább zsalutábla, vagy zsalugáter kialakítása javasolt. (Jobbra egy szép példa, ahol felújítás után visszaállították az utcai homlokzat karakterét.)

Gerendás községben sok olyan hagyományos lakóház található, amelyen már megtörténtek stílusidegen átalakítások, például a külső tokos redőny, vagy tornác megnyitás elfalazása. A régi épületek felújításánál is célozzuk meg a XX. század első felében jellemző állapot visszaállítását.

Példa erre egy Pest megyei település, ahol egy program keretében sok régi ház szakszerű felújítása történt meg. (Lenti példákön balra a felújítás előtti állapot, jobbra a karakter visszaállítása utáni, felújított épület.)

Tanya épületeinek felújítása, átalakítása, bővítése

Az Alföld jellegzetes letelepedési formája, a tanya, amely a szocialista mezőgazdasági átalakítás során sokat veszített jelentőségéből. A magánbirtokok újbóli megjelenésével, a fenntartható fejlődés igényének megfogalmazásával az országban több helyen tanyafejlesztéseket hajtottak végre.

Az építészeti karakter megőrzésével, de az épületek formai és műszaki modernizálásával élhető, szép birtokközpontok jöttek létre.

Balra, fent egészen modern kialakítás, ahol a hagyományos színek és anyagok dominálnak.

Az alsó képen látható épület esetében rossz állapotú vályogházat újíítottak fel és átrium jellegű védett udvart hoztak létre, két oldalszárny hozzáépítésével.

A képeken látható épületek nem a településen találhatóak.

UTCÁK, TEREK

Gerendás község jellegzetes utcája, a Kossuth utca, amelyet gyönyörű fasor kísér. Az útfelület két oldalán zöldfelület helyezkedik el, az utca mindkét oldalán vannak házak. A házak utcavonalas telepítésűek, néhány helyen kis teresedés alakult ki.

A település utcái szépek, általában jellemző a „fás, ligetes” karakter, amely a főútról leágazó utcáknál is jelentkezik.

Parkok, terek, zöldfelületek

A településen kialakuló kisebb terek, közterületek gondozása fontos feladat.

Ültessünk ide virágokat, gondozzuk ezeket a területeket, mert ez is a miénk!

A lenti képeken példák arra, hogy a település közterületein virágokat ültetve, feloldhatjuk a burkolt felületek egyhangúságát.

8

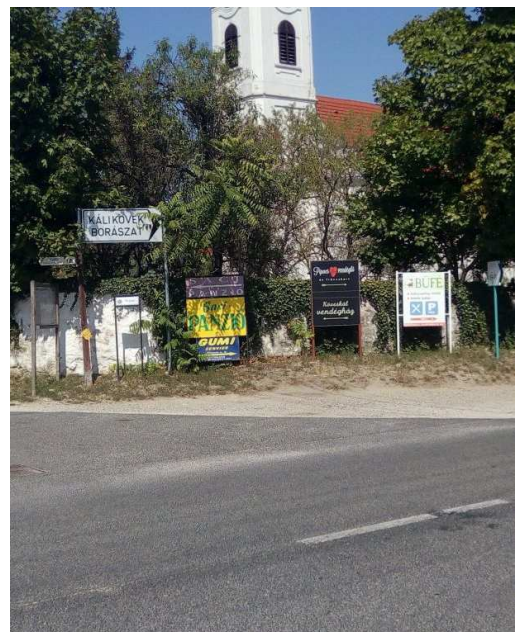
HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK

A településközponti részeken a színes fényreklám helyett a hagyományos cégek elhelyezése **javasolt**.
A képek nem a településen készültek.

A színes, nagyméretű molinók, **kerülendők**.

A kép nem a településen készült.

IMPRESSZUM

GERENDÁS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Gerendás honlapcíme: www.gerendas.hu
Gerendás e-mail címe: gerendas@primcom.hu
Gerendás postai címe: 5925 Gerendás, Petőfi u. 2.
Telefon: +36 66 249 224
Polgármester: Lengyel Zsolt András

Főpítész: Farkas István
Főépítész e-mail címe: gerendas@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Farkas István, Németh István, Mórucz László, Horváth Adrienne
SZÖVEG: Németh István, Mórucz László
FOTÓ: Farkas István, Németh István
ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.
GRAFIKAI TERVEZÉS: Németh István, Mórucz László

A Települési Arculati Kézikönyben felhasználtunk néhány, a gerendás g-portál honlapon talált fényképet, illetve a Körös-Maros Nemzeti Parktól kapott „egyedi tájérték kataszter” nevű dokumentumban szereplő információt és fotót is..

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!
Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között, máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amely a település arculatát, karakterét pozitív irányba módosíthatja.

A kézikönyvben kerülendő példaként csatolt fényképek nem a településen szereplő részleteket mutatnak!

Gerendás, 2017. február 27.